

УДК: 811. 111: 396

ВАНІНА Г.В., ТКАЧЕНКО В.В.
(Запорізький національний університет)

КОНЦЕПТ ЖІНКА У ДЗЕРКАЛІ РІЗНИХ КУЛЬТУР (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКИХ, ІСПАНСЬКИХ, ЯПОНСЬКИХ ТА КОРЕЙСЬКИХ МІСЬКИХ ЛЕГЕНД)

У статті розглядаються особливості вираження гендерного концепту *ЖІНКА* в міських легендах різних культур.
Ключові слова: міська легенда, гендерні особливості, концепт *ЖІНКА*, фольклор, міф.

Ванина А.В., Ткаченко В.В. Концепт ЖЕНЩИНА в зеркале разных культур (на материале английских, испанских, японских и корейских городских легенд).

В статье рассматриваются особенности выражения гендерного концепта *ЖЕНЩИНА* в городских легендах различных культур.

Ключевые слова: городская легенда, гендерные особенности, концепт *ЖЕНЩИНА*, фольклор, миф.

Vanina G.V., Tkachenko V.V. Concept WOMAN in the mirror of different cultures (based on the British, Spanish, Japanese and Korean urban legends). This article addresses peculiarities of the concept of gender expression *WOMAN* in the urban legends of different cultures.

Keywords: urban legend, genders' peculiarities, concept *WOMAN*, folklore and myth.

Сучасне мовне народне мистецтво володіє певним лінгвістичним механізмом, яких не тільки передає народну спадщину, але і впливає на сучасне сприйняття реальності. Фольклор, сьогодні, як один з компонентів національної культури привертає увагу не тільки вчених, але й громадськості в цілому [Колистратова 2012]. За визначенням, прийнятим Комітетом урядових експертів при ЮНЕСКО в 1985 році, фольклор – «це заснована на традиціях творчість груп чи особистостей, що відображає очікування громади, і є адекватним вираженням її культурної і соціальної самосвідомості» [Путилов 1994]. Одним з видів сучасного міфу є *міська легенда*, коротка правдоподібна історія, що спирається на сучасну технічну та суспільну реальність, зазвичай стосується глибинних проблем та страхів сучасного суспільства. Перше вивчення явища, яке тепер називається «міською легендою», надано в *La Rumeur d'Orléans* за авторством Едгара Моріна 1969 року (французькою), який стверджував, що дослідник може чимало дізнатися про урбанізоване та сучасне суспільство, вивчаючи саме подібні байки.

Міські легенди є сучасним видом фольклору, а тому представляють нову і широку базу для різних досліджень. І хоча в літературі цей жанр почали вивчати такі дослідники, як А. Колистратова у своїй роботі «Фольклорный дискурс: о некоторых лингвистических признаках манипуляции сознанием (на материале англо-американских фольклорных текстов)», Ю.Ланська «Американская городская легенда в контексте постфольклорной культуры», Rolf W. Brednich «Where they originated. Some contemporary legends and their literary origins» [Brednich 2001] та інші, проте в лінгвістиці цей жанр недосліджений.

Основною **метою** дослідження є вивчення вербалізації концепту *ЖІНКА* в міських легендах англійської, іспанської, японської та корейської культур.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

1. Проаналізувати значення міських легенд
2. Виділити особливості вербалізації концепту *ЖІНКА* на основі міських легенд.

Предметом є концепт жінка в англійських, іспанських, японських та корейських міських легендах, а **об'єктом** – засоби вираження концепту жінка у різних мовах.

Пропоноване дослідження є спробою розкрити особливості вербалізації концепту *ЖІНКА* на матеріалі міських легенд у різних культурах.

На сьогодні гендерні дослідження досить актуальні в різних напрямках гуманітарних наук. Вивчення ролі статі у розвитку культури, їх символічного та семіотичного вираження в історії, філософії, літературі, мистецтві та особливо у мові, допомагає побачити нові аспекти розвитку соціуму, глибше осягнути процеси, що відбуваються в суспільстві. Концепт «жінка» вже було досліджено на таких матеріалах, як художня література, фольклор, анекдоти, парамеологія, мовні картини світу та інших. Одними з дослідників цих тем були О. Чебишева, Лю Бо, Л. Адоніна, А. Артемова, І. Ольшанський.

Проте на матеріалі міських легенд цей концепт ще не розглядався, що і вважаємо наразі

актуальним.

Міські легенди виражають сучасні стереотипні уявлення про жіночу стать у повній мірі, бо можуть містити літературно-містичні порівняння, які не так виражено представлені в інших дискурсах. Щоб ширше розкрити досліджуваний концепт, були взяті міські легенди різних етнічних культур, таких як англійська, іспанська, японська та корейська. Вони не тільки відносяться до різних цивілізацій (англійська та іспанська – Західні, японська та корейська – Східні), але й вирізняються своєю відмінністю, не дивлячись на близьке співіснування, пов'язаність історичними та соціальними подіями.

В англійських міських легендах жінка описується як окремими прикметниками, так і певними характеристиками особистості та поведінки:

The girl *was so excited about the dance*. She had *bought a brand new, sparkly red dress for the dance*. She knew *she looked smashing in it*.

But *she was determined to go to the dance*.

She was startled by all the attention. Normally, *no one noticed her*. Her mother sometimes accused her of being *too awkward to get a boyfriend*. But *she was not awkward that night*. – [Dancing with the Devil. A Texas Ghost Story. – <http://americanfolklore.net/folklore/>].

Folks living in the town nearby called her Bloody Mary, and said *she was a witch*.

Their children take sick of fever, or any number of terrible things that *an angry witch* could do to her neighbors.

She looked younger, more attractive.

As she burned, Bloody Mary *screamed a curse* at the villagers. If anyone mentioned her name aloud before a mirror, she would send her *spirit to revenge* herself upon them for her terrible death.

[Bloody Mary (one of the versions) – <http://americanfolklore.net/folklore/>]

Іншими є опис жінок в іспанських легендах, де основна увага приділяється зовнішності та невідомого минулого:

Vestía la mujer un traje blanco y un espeso velo cubría su rostro. (була вдягнена у білий костюм і велику вуаль на обличчі);

Otra descripción de la llorona es la siguiente:

Mujer de figura desagradable, alta y desmelenada, de vestido largo y rostro cadavérico. (жінка з неприємною фігурою, висока та розпатлана, в довгій сукні мерця);

... el silencio y la soledad de las calles y plazas, el traje, el aire, el pausado andar de aquella *mujer misteriosa*... (загадкова жінка);

En algunos pueblos se decía que la llorona era *una joven enamorada* que *había muerto en vísperas de la boda* y traía al novio la corona de rosas blancas que nunca utilizó. (закохана дівчина, яка вмерла напередодні свого весілля);

En otras partes, se creía que era *una madre que venía a llorarle a sus hijos huérfanos*. (мати, яка приходить оплакати своїх дітей-сиріт)

[La Llorona – Un Alma en Pena – http://www.escalofrio.com/n/Fantasmas/La_Llorona/La_Llorona.php]

Es posible que al descubrir tras el cristal a *un maniquí vestido de novia* una extraña sensación nos invada y nos quedemos contemplando durante largo tiempo. (манекен у весільній сукні);

La cuestión es que el maniquí *se convirtió en una especie de icono*, teniendo en cuenta que los maniquíes de la época poco o nada tenían que ver con éste, realizado con *sumo cuidado con cera, ojos de cristal y pelo de verdad insertado de forma artesanal*. (стала свого роду іконою/ з воску, скляних очей і справжнє волосся, яке начебто штучно вставлене);

Entonces son muchos los que aseguran que *su espíritu queda encerrado en su querido maniquí* y allí sigue desde entonces, mostrándose solo en contadas y sutiles ocasiones. (її дух був замкнений в цьому манекені);

Otra versión de la leyenda, no menos interesante, cuenta que la *hija de Pascualita falleció el día de la boda* justo cuando se encontraba ante el altar y que la madre, dolida y apenada por la pérdida, decidió *embalsamar el cadáver, vestirlo de novia y tenerlo siempre junto a ella*. (дочка Паскуаліті померла в день весілля/ забальзамувала труп, одягла у весільну сукню, і він завжди був з нею)

[La novia más bella de Chihuahua – <http://tejiendoelmundo.wordpress.com/2011/01/25/la-leyenda-de-pascualita-el-maniqui-viviente-de-chihuahua/>]

Такі ж самі відмінності ми можемо побачити у культурно близьких між собою народах Японії та Кореї. Так у перших використовується дуже мало слів для опису жінки, увага приділяється опису її минулого, як і в іспанських легендах, хоча знову ж таки стисло:

赤いスカートをはいた、おかつば頭の女の子の姿が最も有名である。 (найвідомішими образами є дівчата з коротким волоссям, одягнені в червону спідницю);

と尋ねる行為を一番手前の個室から奥まで3回ずつやると3番目の個室からかすかな声で「はい」と返事が返ってくる。(слабкий/огидний голос);

「休日の学校に遊びに来ていた少女が変質者に追われ、トイレの3番目の個室に隠れたが見つかって殺害された」(переслідувана збочинцем);

「生前、父親から虐待を受けていた少女の霊で、おかつば頭はその時の傷を隠すため」(насильство з боку свого батька);

[**トイレの花子さん / Ханакосан** – <http://ja.wikipedia.org/wiki/トイレの花子さん>]

А в корейській культурі більш розповсюджені описи зовнішності. Майже не приділяючи увагу минулому головної героїні легенд, її зовнішній вигляд грає основну роль, тому і словесне вираження описів несуть суттєве значення. Хоча їх вживання не повторюване і описових лексем небагато:

자유로귀신은 큰 키에 머리가 긴 여자로 자기 얼굴만한. (висока жінка з довгим волоссям);

큰 선글라스를 끼고 도움을 요청하는 수신호를 보낸다고 한다. (носила великі сонцезахисні окуляри);

탁재훈은 자유로귀신이 목격되는곳에서 얼마전 교통사고 당한 여자의 시체가 발견되었다고 한다 (привид);

[**자유로귀신 / Вільний привид** - <http://revolution10.tistory.com/entry/자유로귀신-근처에-여자의-시체발견>]

홍콩할매귀신은 고양이와 사람이 합쳐진 일본 민담 속 괴물 '네코마타'의 변형이라는 설이 있다 (поєднання кішки і людини)

[**홍콩할매 / Привид Гонконг бабусі** – <http://www.asiae.co.kr/news/view.htm?idxn=2012082421520829302>]

Порівнюючи приклади різних міських легенд бачимо основну спільну рису – присутність жіночого персонажу. Але не дивлячись на опис зовнішнього вигляду, її минулого, дій та характеру, вона відображається химерою чи привидом, що виражає негативну конотацію. В таких описах як *witch, spirit, espíritu, maniquí vivo* – *відьма, привид, живий манекен* простежується ставлення суспільства до жіночої статі. Загалом це пояснюється релігією. Східні вірування побудовані на Конфуціанстві, основою якого є поєднання двох сторін одного цілого – інь та ян, де інь представляє собою жінку/темне начало/пасивність. Одною ж з основних релігій Заходу є християнство, яке також не визнає рівність жінок та чоловіків, приписуючи їм другорядність, послухництво, а іноді і легку поведінку (Марія Магдалена) та гріховну непокірність (Ліліт).

Подібність західних міських легенд проявляється у віковому описі жінки (*the girl, una joven, hija* – *молода дівчина, дочка; the women, una mujer, madre* – *жінка, мати*), в той час, коли східні легенди не мають чітко виражених подібностей у віці (*女の子, 여자, 할매* – *дівчата, жінка, бабуся*). Скоріше за все це являється чітким стереотипом краси жінки. Якщо в західному світі розпізнати вік жінки за її зовнішністю можливо доволі легко, то на Сході при цьому можна наштовхнутись на певні труднощі.

Цікаво також відмітити, що в іспанських та корейських міських легендах велика увага приділяється опису зовнішності (*figura desagradable, alta y desmelenada, ojos de cristal y pelo artesanal, 큰, 머리, 고양이와 사람이 합쳐진* – *некрасива фігура, висока та розпатлана, довге волосся, гібрид кішки та людини*), коли в англійських характеру та діям (*was determined, too awkward, angry, screamed a curse, was so excited* – *рішуча, дивна, зла, промовила закляття, була щаслива*). А в японських взагалі образ жінки характеризується в основному через опис подій, що з нею сталися (*変質者に追われ, 父親から虐待を受けて, 死んだ少女の霊* – *переслідувана збочинцем, насильство з боку свого батька, дух мертвої дівчини*).

Таким чином, проаналізувавши засоби вираження та опису концепту *ЖІНКА* в міських легендах різних народів, можна прийти до висновку, що, не дивлячись на історичні умови і розвиток, різниця в духовній та культурній сферах, образ жінки постає перед нами у негативному відображенні в усіх досліджених міфах.

Розбіжності в лексичних формах вираження характеризуються особливостями менталітету людей різних країн, хоча схожі елементи між іспанськими та корейськими засобами є доволі цікавими. Також ми бачимо, що з ходом історії мало що змінюється в сприйнятті суспільством певних кліше щодо жіночої статі, які активно продовжують існувати в сучасному фольклорі.

Перспективою подальших досліджень є вивчення вербалізації концепту *ЧОЛОВІК* на матеріалах міських легенд, так як обидва концепти завжди тісно по'язані між собою.

Література

- Бондаренко О. «І назвав Адам ім'я своїй жінці: Єва...»: ЧОЛОВІК і ЖІНКА у дзеркалі мовних культур. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД». – 2008. – 160 с. Колистратова А. Фольклорный дискурс: о некоторых лингвистических признаках манипуляции сознанием (на материале англо-американских фольклорных текстов) / А. Колистратова // Championship participant: the National Research Analytics Championship – "Russia". – 2012. Путилов Б. Фольклор и народная традиция. – СПб. – 1994. – 235с. Rolf W. Brednich Where they originated.some contemporary legends and their literary origins / Brednich Rolf W – Melbourne: ISFNR Congress. 2001. Bloody Mary. Dancing with the Devil. A Texas Ghost Story. — <http://americanfolklore.net/folklore/> [Електронний ресурс] La Llorona – Un Alma en Pena. – http://www.escalofrio.com/n/Fantasmas/La_Llorona/La_Llorona.php [Електронний ресурс] La novia más bella de Chihuahua. - <http://tejiendoelmundo.wordpress.com/2011/01/25/la-leyenda-de-pascualita-el-maniqui-viviente-de-chihuahua/> [Електронний ресурс] トイレの花子さん / Ханакo-сан. – <http://ja.wikipedia.org/wiki/トイレの花子さん> [Електронний ресурс] 자유로귀신 / Вільний привид. – <http://revolution10.tistory.com/entry/자유로귀신-근처에-여자의-시체발견> [Електронний ресурс] 홍콩할매 / Привид Гонконг бабусі. – <http://www.asiae.co.kr/news/view.htm?idxn=2012082421520829302> [Електронний ресурс]

УДК 808.55=111
В 272

ВЕЛИШАЕВА С.Э.

(Национальный Педагогический Университет имени М.Драгоманова)

ДИНАМИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛИЙСКОЙ СЦЕНИЧЕСКОЙ РЕЧИ КАК СРЕДСТВО ПРАГМАТИЧЕСКОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ НА ЗРИТЕЛЕЙ (НА МАТЕРИАЛЕ ПЬЕСЫ «ДОКТОР ФАУСТ» КРИСТОФЕРА МАРЛОУ)

Велишаева С.Е. Динамічні характеристики англійської сценічної мови як засіб прагматичного впливу на глядачів (на матеріалі п'єси «Доктор Фауст» Крістофера Марлоу)

У статті розкриваються динамічні характеристики англійської сценічної мови та розроблені просодичні портрети кожного сценічного діалогу, що досліджувався.

Ключові слова: динамічні характеристики, інтенсивність, логіко-прагматичні критерії, сценічна репліка.

Велишаева С.Э. Динамические характеристики английской сценической речи как средство прагматического воздействия на зрителей (на материале пьесы «Доктор Фауст» Кристофера Марлоу)

В статье рассматриваются динамические характеристики английской сценической речи и разработаны просодические портреты каждого из исследованных сценических диалогов.

Ключевые слова: динамические характеристики, интенсивность, логико-прагматический критерий, сценическая реплика.

Velishayeva S.E. The dynamic characteristics of the English stage speech as the means of pragmatic impact on the audience (based on the play "Doctor Faustus" by Christopher Marlowe) This article develops the principles of prosodic processing of stage dialogues. The prosodic portraits of dialogues are given.

Key words: irony, stage dialogue, logical and pragmatic criteria, prosody, tempo, logical and pragmatic criteria, speech frequency.

В современной лингвистике существуют языковые явления, отрасли исследований и вопросы, требующие постоянного наблюдения и анализа так как функционирование языка отражает постоянное развитие человеческого общества и на границе тысячелетий особенно сильно ощущается стремление человека к прекрасному, поиск новых нетрадиционных форм лечения некоторых физических и психических недугов, способы прагматического влияния на массовое сознание и мировосприятие индивидуальности.

К таким исследованиям относятся проблема изучения динамических характеристик экспрессивно – эмоционального влияния английской сценической речи